

**ПРАКТИКА РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-
ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У
2015-2019 РОКАХ**

Статтю присвячено дослідженню просторових особливостей реформування адміністративно-територіального устрою Миколаївської області. У статті розглянуто передумови реформування адміністративно-територіального устрою, проаналізовано етапи формування територіальних громад, а також результати перебігу процесів децентралізації в Миколаївській області на сучасному етапі.

The article is devoted to research of spatial features of reforming of administrative-territorial system of the Nikolaev area. The article considers the preconditions for reforming the administrative-territorial system, analyzes the stages of formation of territorial communities, as well as the results of decentralization processes in the Mykolayiv region at the present stage.

До передумов виникнення територіальних громад в Україні можна віднести багато чинників [1] – політичні, історичні, демографічні, економічні, соціальні, етнічні тощо. Всі вони значною мірою впливають на формування адміністративного поділу території держави. Мета реформи – формування ефективного місцевого самоврядування і територіальної організації влади для створення повноцінного життєвого середовища громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, узгодження інтересів держави та територіальних громад, становлення інститутів прямого народовладдя [6].

Реформа адміністративно-територіального устрою в Україні відбувається вже 5 років поспіль, разом з тим, темпи утворення все нових об'єднаних громад не знижуються. Також все більше громад приєднуються до міст обласного значення та до існуючих територіальних громад. Більшість повноважень та фінансових ресурсів переходять до цих спроможних громад. При цьому, функції та компетенції районів

законодавчо не змінюються, залишається старий районний поділ. Звідси виникають проблеми в системі управління та комплексного соціально-економічного розвитку територій районів.

Головними умовами формування об'єднаних територіальних громад (ОТГ) як основи нового адміністративно-територіального устрою країни є добровільність об'єднання населених пунктів з врахуванням основних принципів геопросторової організації територіальних громад, забезпечення її економічної спроможності, а також вдосконалення нормативно-правової бази щодо формування нових адміністративно-територіальних одиниць [3]. На початок 2019 року в Україні нараховується 490 районів та 10 279 сільських громад.

Реформа децентралізації в Миколаївській області станом на 2019 рік досягла вже певного розвитку. Метою дослідження став аналіз просторових особливостей реформування адміністративно-територіального устрою Миколаївської області у 2015-2019 рр.. Масштабність реформи характеризується тим, що вона охопила велику частину області, тому сукупні власні доходи ОТГ значно збільшились. Держава підтримує процес об'єднання і виділяє кошти саме під розвиток соціально-економічних комунікацій.

**Рис 1. Динаміка об'єднаних територіальних громад в 2017 році
Миколаївської області**

Місцевій владі надаються повноваження, та фінансування на їх реалізацію. Завдяки ефективному використанню бюджетних коштів, створення власних представницьких органів, процесам інвентаризації та оптимізації наявних ресурсів, всі існуючі громади Миколаївщини визнано фінансово спроможними.

Станом на 2019 рік в Миколаївській області створено 41 ОТГ, ще 12 очікують призначення дати виборів, які не відбулися через введення воєнного стану. Для порівняння – сусідні Одеська та Кіровоградська області займають у цьому рейтингу відповідно 14 та 22 місця [2]. Загальна кількість населення в ОТГ в Миколаївській області становить 78%. Середня площа ОТГ становить 12%. В минулому році громади Миколаївщини отримали близько 90 мільйонів гривень державної субвенції на розвиток інфраструктури.

Таблиця 1.

Місце Миколаївської області серед регіонів України (початок 2019р.)

№п/п	Назва області	Кількість ОТГ	Загальна кількість населення в ОТГ, осіб	Частка населення в ОТГ %	Загальна площа ОТГ, км2	Середня площа ОТГ, км2	Площа ОТГ в%	Середня щільність населення, осіб/км ²
13	Миколаївська	41	313173	78	121175,6	296,97	12	3,89

Наразі регіон посідає 13 місце в рейтингу Міністерства регіональної політики України. Для порівняння – сусідні Одеська та Кіровоградська області займають у цьому рейтингу відповідно 14 та 22 місця [2].

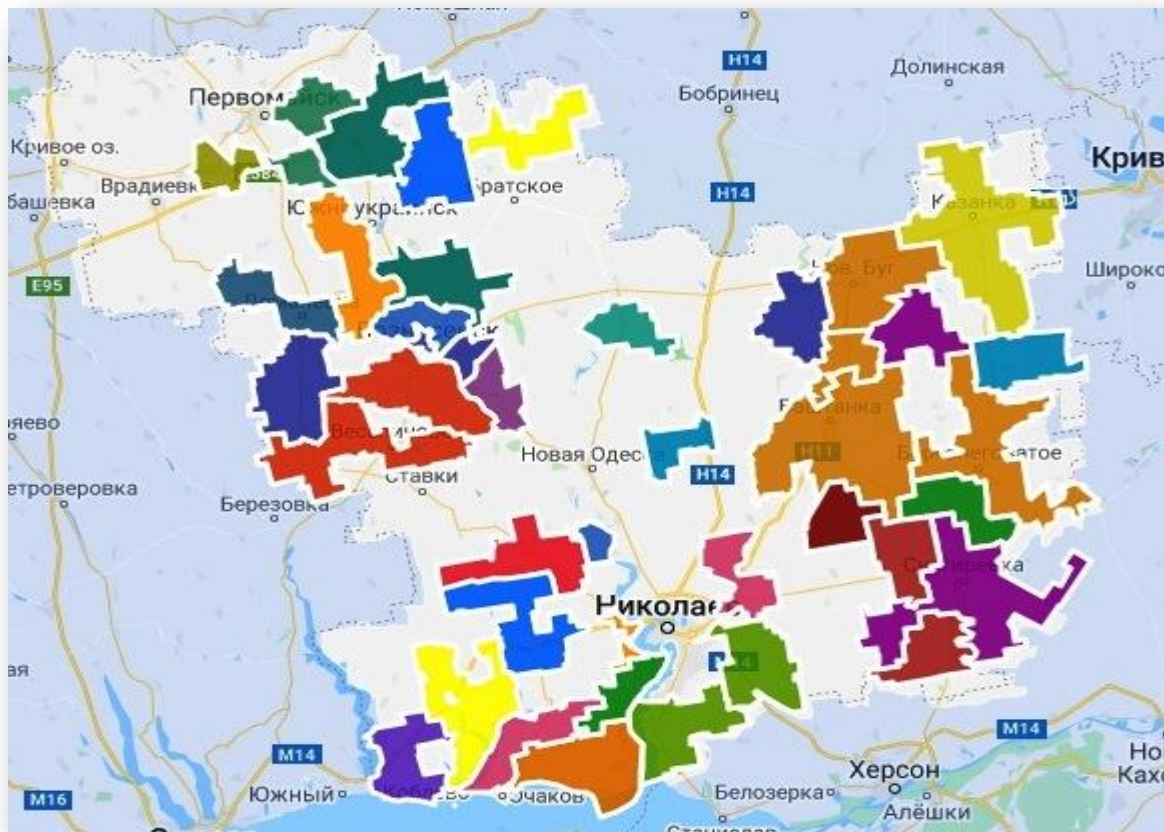

Рис. 2. Динаміка об'єднання територіальних громад в Миколаївській області (2019 р.)

Загальна кількість населення в ОТГ в Миколаївській області становить 78%. Середня площа ОТГ становить 12%. Найбільшим районом за площею в області є Баштанський район, площа якого, становить 1706 км², а частка площі, що охоплена ОТГ, становить 55%.

Таблиця 2.

Частка площі та населення ОТГ від районів Миколаївської області (2019 рік)

Назва району	Площа території км	Площа об'єднаних громад	Частка площі охопл.ОТГ від р- ну, %	Кількість населення району (осіб)	К-ть мешканців ОТГ (осіб)	Частка населення охопл.ОТГ, %
Арбузинський	969	662,06	68,32	19751	13661	69,16
Баштанський	1 706	944,93	55,38	37 240	25212	67,7
Березанський	1 378	708,14	51,38	22 945	15186	66,18
Березнегуватський	1 263	772,5	61,16	19 963	14156	70,91
Братський	1100	225,85	20,53	17 589	2486	14,13
Веселинівський	1200	432	36	22 593	11911	52,71
Вітовський	1460	971,65	66,55	50 110	37433	74,7
Вознесенський	1 391	1052,46	75,66	29 835	5945	19,92
Врадіївський	811	0	0	17 198	0	0
Доманівський	1 458	860	58,98	24 986	17112	68,48
Єланецький	1 017	156,3	15,36	15 228	2016	13,23
Казанківський	1 349	940,14	69,69	19 236	15247	79,26
Кривозерський	35,3	0	0	24 265	0	0
Миколаївський	915	1171,01	12,79	29 923	30067	89,9
Новобузький	1 243	1007,09	81,01	30 504	27712	90
Новоодеський	1 428	129,04	9,03	33 007	1837	5,56
Очаківський	1 490	1144,42	76,8	15 185	11517	75,84
Первомайський	1 319	362,8	27,5	14 897	8863	59,49
Снігурівський	1 395	1025,89	73	39 643	32820	82,78

Також, процес реформування охопив більшу частку населення 69 % цього району. Найбільшу частку площі, що охопленні ОТГ, мають: Новобузький – 81%, Вознесенський -75%, Казанківський - 69%, Очаківський – 76%, Снігурівський – 73%, Березнегуватський – 61%,

Доманівський – 58%. Найменший відсоток мають Первомайський район – 27%, Миколаївський – 12%, Новоодеський – 9%, Єланецький – 15%. Є райони в яких процес децентралізації взагалі не відбувся – Владіївський та Кривозерський райони.

За кількістю населення Вітовський район є найбільшим частка населення, які проживають в ОТГ – 74%. Але є райони в яких, частка є більшою такі як: Снігурівський – 82%, Очаківський – 75%, Березнегуватський – 70%, Казанківський – 79%, Доманівський – 68%, Арбузинський – 69%, Миколаївський – 89%. Найбільший за кількістю частки об'єднаного в громади населення є Новобузький р-н – 90%. Кривозерський та Владіївський райони в, яких не пройшов процес децентралізації, тому і за часткою населення вони мають – 0%. Є райони які мають незначні показники: Новоодеський – 5%, Єланецький – 13%, Братський – 14%, Вознесенський – 19%.

Отже, в Миколаївській області процес децентралізації пройшов в 17 районах, окрім Кривозерського та Владіївського з показниками – 0%. Найбільшим за часткою площі є Новобузький р-н – 81%, за часткою населення – Новобузький р-н – 90%, а також Миколаївський р-н – 89%.

Спостерігаємо, що найбільшу площу після об'єднання має Баштанська ОТГ, яка знаходиться в Баштанівському районі. Тому об'єднання територіальних громад в Миколаївській області відбувається завдяки певним чинникам, які впливають на цей процес, а саме нерівномірне розміщення територіальних громад, тому об'єднуючи ОТГ в першу чергу дивляться на транспортну доступність, наявність навчальних закладів та зв'язок між ними, а також дитячих садків, медичних закладів та багато інших. Найменшою за чисельністю є Сухосланецька ОТГ, там проживає всього 1837 осіб, а найменшою за площею є Ольшанська територіальна громада – 5,4 тис. км.

Отримані в результаті децентралізації в Миколаївській області повноваження та ресурси надали органам місцевого самоврядування

більше можливостей для розвитку своїх територій, створення сучасної освітньої, медичної, транспортної, житлово-комунальної інфраструктури. Миколаївщина серед всіх областей України сприйняла реформу дуже добре, адже активно почали проводитись перші вибори, а також пізніше саме формування територіальних громад, що дозволило області ввійти до першої п'ятірки по Україні за результатами добровільного об'єднання та приєднання у 2015-2019 роках [4]. Отже, реформа дала поштовх до повноцінного розвитку громад у Миколаївській області, можливість поліпшити життя у кожному населеному пункті, а також дозволила громадянам самостійно господарювати там, де вони живуть.

Список використаних джерел

1. Адміністративне рішення про утворення нового устрою громад і районів є незворотнім [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/9651>
2. Децентралізація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rdo.in.ua/direction/decentralizaciya>
3. Децентралізація на Миколаївщині: чи варто ОТГ хвилюватися через заблокування виборів та примусове об'єднання (Частина I) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://snigyrvivka.info/news/9551>
4. Кавунець А. В. Особливості об'єднання територіальних громад в Україні (регіональний аспект) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cehrin.org.ua/chrin-ngo/wpcontent/uploads/2015/11>
5. Лісовський С. А. Процес децентралізації в Україні – сучасний стан та проблеми росту / С. А. Лісовський, Є. О. Маруняк // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Херсон, 3-4 жовтня 2019 р.) / [За заг. ред. І. Пилипенка, Д. Мальчикової]. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С. 145-148.
6. Мальчикова Д. С. Практика децентралізації в Херсонській області: Територіальні ресурси громад і проблеми землеустрою / Д. С. Мальчикова, І. С. Белая // Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки. – 2020. – Том 25. - № 1 (36). – С. 110-125.